

สาวตติยิ หิ เทวลิกิ อนาคตปิณฑิกัสส เคเห เทว ภิกขุสหัสสานิ ภูณชนติ, ตถา วิสาขาย มหาอุปาสิกาย ฯ

ดังจะกล่าวโดยพิสดาร อ. พันแห่งภิกษุ ท. สอง ย่อมฉัน ในเรือน ของเศรษฐีชื่อว่าอนาคตปิณฑิกะ ในพระนครชื่อว่าสาวัตถี ทุก ๆ วัน, อ. เหมือนอย่างนั้น คือว่า (อ. พันแห่งภิกษุ ท. สอง ย่อมฉัน ในเรือน) ของนางวิสาขา ผู้มหาอุปาสิกา (ทุก ๆ วัน) ฯ

สาวตติยญจ โย โย ทานํ ทาทูกาโม โหติ; โส โส เตสํ อุภินนํ โอกาสํ ลภิตฺวา ว กโรติ ฯ

ก็ (อ. บุคคล) ไต่ ไต่ ในพระนครชื่อว่าสาวัตถี เป็นผู้ใคร่เพื่ออันถวาย ซึ่งทาน ย่อมเป็น, (อ. บุคคล) นั้น นั้น ได้แล้ว ซึ่ง โอกาส (แห่งชน ท.) ทั้งสอง เหล่านั้นเที่ยว ย่อมกระทำ ฯ

“ก็การณาคติ ฯ

(อ. อันถาม) ว่า “(อ. บุคคล นั้น นั้น ได้แล้ว ซึ่งโอกาส แห่งชน ท. ทั้งสอง เหล่านั้นเที่ยว ย่อมกระทำ) เพราะเหตุอะไร” ดังนี้ ฯ

“ตุมหากํ ทานคํ อนาคตปิณฑิกโก วา วิสาขา วา อากตาคติ ปุจฺจิตฺวา, “นาคตาคติ วุตเต, สตสฺสสํ วิสฺสชฺเชตฺวา กตทานมปิ “ก็ ทานํ นามะตฺนติ ครหฺนติ ฯ

(อ. อันแก้) ว่า “(เพราะว่า) (อ. ชน ท.) ถ้ามแล้ว ว่า ‘อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาคตปิณฑิกะ หรือ หรือว่า อ. นางวิสาขา มาแล้ว สู่ โรงแห่งทาน ของท่าน ท. หรือ’ ดังนี้, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า ‘(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาคตปิณฑิกะ หรือ หรือว่า อ. นางวิสาขา) ไม่ มาแล้ว (สู่โรงแห่งทาน ของเรา ท.)’ ดังนี้ (อันทายก ท.) กล่าวแล้ว, ย่อมติเตียน แม่ซึ่งทาน (อันทายก ท.) สละ ซึ่งแสน แห่งทรัพย์ แล้วจึงกระทำแล้ว ว่า ‘ชื่อ อ. ทาน นั้น อะไร’ ดังนี้” (ดังนี้) ฯ

อุโปปิ หิ เต ภิกขุสสงฺฆสฺส รุจิณฺจ อนุจฺจนวิกกิจฺจานิ จ ชานฺนติ ฯ

เพราะว่า (อ. ชน ท.) เหล่านั้น แม่ทั้งสอง ย่อมรู้ ซึ่งความชอบใจ ของหมู่แห่งภิกษุด้วย ซึ่งกิจอันสมควร ท. (แก่หมู่แห่ง ภิกษุ) ด้วย ฯ

เตสุ วิหรนฺเตสุ, ภิกขุ จิตฺตานุปฺปาเย ภูณชนติ ฯ

(ครั้นเมื่อชน ท. สอง) เหล่านั้น อยู่อยู่, อ. ภิกษุ ท. ย่อมฉัน (ซึ่งวัตถุ) อันสมควรแก่จิตนั้นเที่ยว ฯ

ตสฺมา สพุเพ ทานํ ทาทูกามา เต คเหตฺวา คจฺจนฺติ ฯ

เพราะเหตุนั้น (อ. ชน ท.) ทั้งปวง ผู้ใคร่เพื่ออันถวาย ซึ่งทาน พาเอาแล้ว (ซึ่งชน ท. สอง) เหล่านั้น ย่อมไป ฯ

อิติ เต อตฺตโน ฆเร ภิกขุ ปรีวิสิตุํ น ลภนฺติ ฯ

(อ. ชน ท. สอง) เหล่านั้น ย่อมไม่ได้ เพื่ออันอังคาส ซึ่งภิกษุ ท. ในเรือน ของตน ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตโต วิสาชา “โก นุ โข มม จาเน จตวา ภิกขุสงฺฆํ ปวิวิสสตีติ อุปาเรณตี ปุตตสฺส ธีตรํ ทิสฺวา ตํ อตฺตโน จาเน จเปลิ ฯ”

ในลำดับนั้น อ. นางวิสาชา ใคร่ครวญอยู่ ว่า “อ. ใครหนอแล ดำรงอยู่แล้ว ในตำแหน่ง ของเรา จักอังกาส ซึ่งหมู่แห่ง ภิกษุ” ดังนี้ เห็นแล้ว ซึ่งธิดา ของบุตร ตั้งไว้แล้ว (ซึ่งธิดา) นั้น ในตำแหน่ง ของตน ฯ

สา ตสฺสา นิเวสเน ภิกขุสงฺฆํ ปวิวิสตี ฯ

(อ. ธิดา) นั้น ย่อมอังกาส ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ ในนิเวศน์ (ของนางวิสาชา) นั้น ฯ

อนาถปิณฑโกปิ มหาสุภทํ นาม เซฏฺฐจีตรํ จเปลิ ฯ

แม้อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ ตั้งไว้แล้ว ซึ่งธิดาผู้เจริญที่สุด ชื่อว่ามหาสุภททา ฯ

สา หิ ภิกขุเน เวยยาจจํ กโรนตี ฌมมํ สุนนตี โสตาปนฺนา หุตฺวา ปติกุลํ อคฺมาลี ฯ

ก็ (อ. นางมหาสุภททา) นั้น กระทำอยู่ ซึ่งความชวนชวาย แก่ภิกษุ ท. พังอยู่ ซึ่งธรรม เป็นพระโสดาบัน เป็น ได้ไปแล้ว สู่ตระกูลแห่งผ้า ฯ

ตโต จุลลสุภทํ จเปลิ ฯ

ในลำดับนั้น (อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ) ตั้งไว้แล้ว ซึ่งนางจุลลสุภททา ฯ

สาปิ ตเถว กโรนตี โสตาปนฺนา หุตฺวา ปติกุลํ คตา ฯ

(อ. นางจุลลสุภททา) แม่นั้น กระทำอยู่ เหมือนอย่างนั้นนั่นเทียว เป็นพระโสดาบัน เป็น ไปแล้ว สู่ตระกูลแห่งผ้า ฯ

อถ สุมฺนาเทวี นาม กนิฏฺฐจีตรํ จเปลิ ฯ

ครั้งนั้น (อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ) ตั้งไว้แล้ว ซึ่งธิดาผู้น้อยที่สุด ชื่อว่า สุมนาเทวี ฯ

สา ปน ฌมมํ สุตฺวา สกทาคามีผลํ ปตฺวา, กุมาริกา หุตฺวา ตถารูเปณ อผาสฺสเกณ อาตุรา อาหารุปฺปเจทํ กตฺวา ปิตฺรํ (P142) ทฏฺฐกามา หุตฺวา ปกุโกสาเปลิ ฯ

ก็ (อ. นางสุมนาเทวี) นั้น พังแล้ว ซึ่งธรรม บรรลุแล้ว ซึ่งสกทาคามีผล เป็นนางกุมาริกาเทียว เป็น เป็นผู้กระสับกระส่าย (เพราะความทุกข์) มีไข้ความสำราญ อันมีอย่างนั้นเป็นรูป (เป็น) กระทำแล้ว ซึ่งการเข้าไปตัดซึ่งอาหาร เป็นผู้ใคร่เพื่ออัน เห็น ซึ่งบิดา เป็น (ยังบุคคล) ให้เรี่ยกมาแล้ว ฯ

โส เอกสฺมี ทานคฺเค ตสฺสา สาสนํ สุตฺวา ว อคฺนฺตฺวา “กึ อมฺม สุมฺเนติ อาห ฯ”

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ) นั้น พังแล้วเทียว ซึ่งข่าวสาสน์ (ของนางสุมนาเทวี) นั้น ในโรงแห่ทาน แห่งหนึ่ง มาแล้ว กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนสุมนา ผู้แม่ อ. อะไร” ดังนี้ ฯ

สา ปิตฺรํ อาห “กึ กนิฏฺฐภาติกาติ ฯ”

(อ. นางสุนนาเทวี) นั้น กล่าวแล้ว กะบิดา ว่า “ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด อ. อะไร” ดังนี้ ฯ

“วิปัลลปสี อมมาติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนแม่ (อ. เจ้า) ย่อมเพ้อ หรือ” ดังนี้ ฯ

“น วิปัลลปามี กนิฏฐภาติกาติ ฯ

(อ. นางสุนนาเทวี กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด (อ. เรา) ย่อมไม่เพ้อ” ดังนี้ ฯ

“ภายสี อมมาติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนแม่ (อ. เจ้า) ย่อมกลัว หรือ” ดังนี้ ฯ

“น ภายามี กนิฏฐภาติกาติ ฯ

(อ. นางสุนนาเทวี กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด (อ. เรา) ย่อมไม่กลัว” ดังนี้ ฯ

เอตตักัม วตฺวาเยว ปน สํ กาลมกาสี ฯ

ก็ (อ. นางสุนนาเทวี) นั้น ครั้นกล่าวแล้ว (ซึ่งคำ) อันมีประมาณเท่านั้นนั้นเที่ยว ได้กระทำแล้ว ซึ่งกาละ ฯ

โส โสตาปนโนปิ สมนโน เสฏฺฐี ธีตริ อุปปนฺโสภํ อธิวเสตุํ อสฺสโกนฺโต ธีตุํ สรีริกัจจํ กาเรตฺวา โรทฺหโต สตุฏฺฐ สนฺติกํ คนฺตฺวา, “ก็ คหปติ ทุกฺขี ทุมฺมโน อสฺสุมฺโข รุทฺมาโน อาคโตสฺสิติ วุตฺเต, “ธิดา เม ภนฺเต สุนนาเทวี กา ลกตาติ อาห ฯ

อ. เศรษฐี นั้น แม้เป็นพระโสตาบัน มีอยู่ ไม่อาจอยู่ เพื่ออันยังความโศกอันเกิดขึ้นแล้ว ในธิดา ให้อยู่ทับ (ยังบุคคล) ให้กระทำแล้ว ซึ่งกิจคือการเผ่าซึ่งสรีระ ของธิดา ร้องให้อยู่ ไปแล้ว สู่สำนัก ของพระศาสดา, (ครั้นเมื่อพระดำรัส) ว่า “ดูก่อนคฤหบดี (อ. ท่าน) เป็นผู้มีความทุกข์ เป็นผู้มิไฉนโทษประทุษร้ายแล้ว เป็นผู้มิหนำอันเต็มแล้วด้วยน้ำตา (เป็น) ร้องให้อยู่ เป็นผู้มาแล้ว ย่อมเป็น เพราะเหตุไร” ดังนี้ (อันพระศาสดา) ตรัสแล้ว, กราบพูลแล้ว ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. นางสุนนาเทวี ผู้เป็นธิดา ของข้าพระองค์ เป็นผู้มิกาละอันกระทำแล้ว (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

“อถ กสฺมา โสจฺสิ, นนุ สพฺเพสํ เอกํลิกํ มรณฺหนฺติ ฯ

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ท่าน) ย่อมเศร้าโศก เพราะเหตุไร, อ. ความตาย (แห่งสัตว์ ท.) ทั้งปวง เป็นธรรมชาติเป็นไปโดยส่วนเดียว (ย่อมเป็น) มิใช่หรือ” ดังนี้ ฯ

“ชานาเมตํ ภนฺเต, เอวฺรฺฐา ปน เม หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนา ธีตา, สํ มรณกาเล สตี ปจฺจุปฺภฺจาเปตุํ อสฺสโกนฺตํ วิปัลลปมานา มตา: เตน เม อนปฺปกํ โทมนสฺสํ อุปฺปชฺชติติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะนั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (อ. ข้าพระองค์) ย่อมรู้ (ซึ่งเหตุ) นั้น, ส่วนว่า อ. ธิดา ของข้าพระองค์ เป็นผู้มิอย่างนี้เป็นรูป เป็นผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยหิริและโอตตปปะ (ย่อมเป็น), (อ. ธิดา ของข้า

พระองค์) นั้น ไม่อาจอยู่ เพื่ออันยังสติให้เข้าไปตั้งไว้เฉพาะ ในกาลเป็นที่ตาย เพื่ออยู่ ตายแล้ว เพราะเหตุนั้น อ. ความ โทมัส อันมีใช้น้อย ย่อมเกิดขึ้น แก่ข้าพระองค์” ดังนี้ ฯ

“ก็ ปน ตาย กติ ต่ มหาเสฏฐิติ ฯ

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนมหาเศรษฐี ก็ (อ. คำ) อะไร (อันธิดา ของท่าน) นั้น กล่าวแล้ว” ดังนี้ ฯ

“อหิ ต่ ภนเต ‘ก็ อมม สุมเนติ อามนเตสี, อถ มํ อาห ‘ก็ กนิญจภาติกาติ; ตโต ‘วิปฺปลปสี อมมาติ วุตเต, ‘น วิปฺปลปามี กนิญจภาติกาติ; ‘ภายสี อมมาติ, ‘น ภายามี กนิญจภาติกาติ; เอตตํ วตฺวา กาลมกาสีติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะนั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. ข้าพระองค์ เรียกมาแล้ว (ซึ่งธิดา) นั้น ว่า ‘ดูก่อนแม่ ผู้ชื่อว่าสุมนา อ. อะไร’ ดังนี้, (ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ธิดา ของข้าพระองค์ นั้น) กล่าวแล้ว ว่า ‘ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด อ. อะไร’ ดังนี้ กะข้าพระองค์, ในลำดับนั้น (ครั้นเมื่อคำ) ว่า ‘ดูก่อนแม่ (อ. เจ้า) ย่อมเพื่อ (หรือ)’ ดังนี้ (อันข้าพระองค์) กล่าวแล้ว, (อ. ธิดา ของข้าพระองค์ นั้น) กล่าวแล้ว ว่า ‘ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด (อ. เรา) ย่อมไม่เพื่อ’ ดังนี้, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า ‘ดูก่อนแม่ (อ. เจ้า) ย่อมกลัว (หรือ)’ ดังนี้ (อันข้าพระองค์) กล่าวแล้ว, (กล่าวแล้ว) ว่า ‘ดูก่อนน้องชายผู้น้อยที่สุด (อ. เรา) ย่อมไม่กลัว’ ดังนี้, (อ. ธิดา ของข้าพระองค์ นั้น) ครั้นกล่าวแล้ว (ซึ่งคำ) อันมี ประมาณเท่านี้ ได้กระทำแล้ว ซึ่งกาละ” ดังนี้ ฯ

อถ นํ ภควา อาห “น หิ เต มหาเสฏฐิ ธิดา วิปฺปลปสีติ ฯ

ครั้งนั้น อ. พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสแล้ว ว่า “ดูก่อนมหาเศรษฐี ก็ อ. ธิดา ของท่าน ย่อมเพื่อ หามีได้” ดังนี้ (กะเศรษฐี) นั้น ฯ

“อถ กสฺมา เอวมาหาติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะนั้น พูลถามแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ธิดา ของข้าพระองค์ นั้น) กล่าวแล้ว อย่างนี้ เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“กนิญจตฺตาเยว; ธิดา หิ เต คหปติ มคฺคผลหิ ตยา มหฺลลิกา; ตวํ หิ โสตาปนโน, ธิดา ปน เต สกทาคามินี; สํ มคฺคผลหิ มหฺลลิกตฺตา ตํ เอวมาหาติ ฯ

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “(อ. ธิดา ของท่าน นั้น) กล่าวแล้ว อย่างนี้ เพราะความที่ (แห่งท่าน) เป็นน้องชายผู้น้อย ที่สุดนั้นเทียว, ดูก่อนคฤหบดี ด้วยว่า อ. ธิดา ของท่าน เป็นหญิงผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ใหญ่ กว่าท่าน โดย มรรคและผล ท. (ย่อมเป็น), จริงอยู่ อ. ท่าน เป็นโสดาบัน (ย่อมเป็น), ส่วนว่า อ. ธิดา ของท่าน เป็นสกทาคามินี (ย่อม เป็น), (อ. ธิดา ของท่าน) นั้น กล่าวแล้ว อย่างนี้ กะท่าน เพราะความที่ (แห่งตน) เป็นหญิงถือเอาซึ่งความเป็นแห่งบุคคล ผู้ใหญ่ โดยมรรคและผล ท.” ดังนี้ ฯ

“เอวํ ภนเตติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะนั้น พูลถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. อย่างนั้น (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“เอว คพตีติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนคฤหบดี อ. อย่างนั้น” ดังนี้ ๑

“อิทานิ กุหิ นิพพตฺตา ภนฺเตติ ๑

(อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะนั้น กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในกาลนี้ (อ. นางสุมณาเทวี) บังเกิดแล้ว (ในที่) ไหน” ดังนี้ ๑

“ตฺถิตถาวเน คพตีติ วุตเต, (P143) “ภนฺเต มม ธิตา อิธ ฌาตกานํ อนฺตเร นนฺทมานา วิจริตฺวา อิตฺถิ คณฺตุวปิ นนฺทนฺนฺจฺฉาเนยฺว นิพพตฺตาติ ๑

(ครั้งเมื่อพระดำรัส) ว่า “ดูก่อนคฤหบดี (อ. นางสุมณาเทวี บังเกิดแล้ว) ในภพชื่อว่าดุสิต” ดังนี้ (อันพระศาสดา) ตรัสแล้ว , (อ. เศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะนั้น กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. ธิตา ของข้าพระองค์ เทียบเพลิดเพลิน อยู่แล้ว ในระหว่าง แห่งญาติท. (ในโลก) นี้ แม่ไปแล้ว (จากโลก) นี้ บังเกิดแล้ว ในที่เป็นที่เพลิดเพลินนั้นเทียบ (หรือ)” ดังนี้ ๑

อถ นํ สตุถา “อาม คพตี อปฺปมตฺตา นาม คหฺภูจฺจา วา ปพฺพชิตา วา อิธโลเก จ ปฺรโลเก จ นนฺทนฺติเยวาทิ วตฺวา อิมํ คาถมาห

ครั้งนั้น อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว ว่า “ดูก่อนคฤหบดี เออ (อ. อย่างนั้น), (อ. ชน ท.) ชื่อ ผู้ไม่ประมาทแล้ว เป็นคฤหัสถ์ หรือ หรือว่า เป็นบรรพชิต (เป็น) ย่อมเพลิดเพลินนั้นเทียบ ในโลกนี้ด้วย ในโลกอื่นด้วย” ดังนี้ (กะเศรษฐีชื่อว่าอนาถปิณฑิกะ) นั้น ตรัสแล้ว ซึ่งพระคาถา นี้ ว่า